

ної соціальної дистанції, надати право подовжити час роботи виборчої дільниці, але не довше ніж на 1 годину.

На завершення хотів би зауважити, що загроза поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 не має бути перешкодою у реалізації громадянами України своїх виборчих прав. Водночас, ця загроза актуалізує іншу, не менш важливу для нашої держави проблему, пов'язану з необхідністю запровадження електронного голосування на виборах і референдумах. Якнайшвидше її вирішення не лише убезпечить здоров'я громадян, але й підвищить легітимність результатів народного волевиявлення.

Сердюк Л. М.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Питання юридичних гарантій виборчих прав громадян України вирізняється своєю складністю та багатоаспектністю. При підготовці тез цієї доповіді автор поставив за мету уточнити зміст поняття юридичні гарантії виборчих прав громадян України. Для досягнення цієї мети скористаємося гносеологічними можливостями формально-логічних методів аналізу, синтезу та дедукції, а також спеціально-юридичного методу пізнання.

Конституційний припис нетипового характеру, закріплений у статті 1 Основного Закону де-юре визначає Україну суверенною, незалежною, демократичною, соціальною і правовою державою. Хоча принципи демократичної, соціальної і правової держави не можуть бути повністю усвідомленими поза системою, яку вони утворюють, у контексті теми цієї статті Конституції виникає необхідність розкриття змісту принципу правової держави.

У науково-практичному коментарі Основного Закону України відзначається: «Правова держава є визначальним і найбільш змістовним елементом панівного в сучасних розвинутих країнах типу державності. Правова держава являє собою організацію політичної влади, що заснована на визнанні та реальному забезпеченні прав і свобод людини і громадянина, верховенстві права, взаємній відповідальності особи і держави» [1, с. 12].

До суттєвих ознак цього поняття відносять такі: визнання, законодавче закріплення і гарантування державою основних прав і свобод людини і громадянина; верховенство права; поділ державної влади на законодавчу, вико-

навчу і судову; взаємна відповідальність особи і держави; функціонування незалежної і ефективної судової влади; високий рівень правової свідомості і правової культури як окремого індивіда, так і суспільства в цілому [1, с. 12].

Аналіз вищенаведених суджень про правову державу в аспекті предмета дослідження є свідченням того, що цьому явищу державно-правової дійсності іманентна така риса, як визнання та гарантування основних прав і свобод людини. Тобто, держава має створювати такі умови і вживати таких заходів, які забезпечують переведення потенційних можливостей людини і громадянина у реальність. Саме ці явища в теорії прав людини розглядають як механізм забезпечення прав людини або гарантії прав людини.

Під гарантіями прав і свобод людини розуміють такі явища, які сприяють здійсненню прав і свобод людини, забезпечують їх охорону та захист [1, с. 12]. Наведене судження про гарантії прав і свобод людини хоча й дає уявлення про їх призначення, проте є надто абстрактним у частині змісту цього феномену, а отже, потребує своєї конкретизації.

Необхідний ступінь такої конкретизації містить дефініція досліджуваної категорії, сформульована Г. Христовою. Правник під гарантіями прав людини розуміє систему загальних і спеціально-юридичних засобів та інститутів, спрямованих на сприяння реалізації прав людини, а також забезпечення їх всебічної охорони та захисту від порушень [2, с. 53].

Ми підтримуємо позицію Г. Христової щодо змісту поняття юридичних гарантій прав людини, проте вважаємо, що вона потребує певного уточнення в частині включення до обсягу цієї категорії інститутів, а також їх спрямованості як такої. Потреба в уточненні вищенаведеного теоретичного положення зумовлена по-перше, багатозначністю слова «інститут» як самостійного терміна або ж складової словосполучення, зміна смислового навантаження якого напряму залежить від контексту (наприклад, інститут права є структурним елементом системи права і може розглядатися як юридичний засіб; натомість різноманітні суб'єкти права (приміром, органи публічної влади, їх посадові і службові особи за жодних обставин не можуть визнаватися юридичними засобами. І справа тут не стільки в правильності граматичної конструкції, скільки в морально-етичному та філософському аспектах: ідеологія правового державного устрою визнає суб'єкта права ціллю, а не засобом її досягнення); по-друге, різні соціальні та державні інститути, як такі (у значенні суб'єктів права), не мають спрямованості, адже остання властива їх діяльності. Тому коректніше говорити не про інститути як складову юридичних гарантій прав людини, а про діяльність цих інститутів, заходи, що ними вживаються.

Зважаючи на вищевикладені теоретичні положення, а також предмет наукового пошуку, що обмежується власне юридичними гарантіями, інтерпретація однойменного поняття має бути зведена до такого судження про цей соціально-правовий феномен: *«юридичні гарантії виборчих прав громадян – це система визначених у національному законодавстві юридичних засобів, які використовуються (чи застосовуються) суб'єктами виборчого процесу, ор-*

ганами публічної влади й їх посадовими особами у зв'язку зі здійсненням своїх компетенційних повноважень, а також заходів, які вживаються ними для практичної реалізації громадянами України своїх можливостей, пов'язаних із формуванням виборних представницьких органів публічної влади, наданням або ж отриманням представницьких мандатів.

Література

1. Конституція України: Науково-практичний коментар / В. Б. Авер'янов та ін. Харків : Видавництво "Право"; Київ : Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2003. 808 с.
2. Христова Г. О. Гарантії прав людини. Велика українська юридична енциклопедія. Т. 3 : Загальна теорія права. Харків, 2017. С. 53-56.

Самотуга А. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МІСЦЕВІ ВИБОРИ ЗА НОВИМ ВИБОРЧИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УКРАЇНІ

Прийняття наприкінці 2019 року Виборчого кодексу України є довгоочікуваною подією, пов'язаною з важливим поступом в удосконаленні виборчого законодавства держави, яке донедавна характеризувалося розпорошеністю та нестабільністю. Практичною реалізацією та підтвердженням ефективності діє цього акта, безперечно, стануть заплановані на жовтень 2020 року місцеві вибори в Україні, увага до яких вже зараз виявляється не меншою, ніж до попередніх президентських та парламентських 2019 року.

Поряд із загальним позитивним кроком законодавця у цьому напрямку, суттєвою, як вважаємо, прогалиною Виборчого кодексу в частині місцевих виборів є суперечливі положення щодо порядку висування кандидатів – як у депутати місцевих рад, так і сільських, селищних, міських голів. Якщо право висування кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, міських (міст з кількістю виборців 90 тисяч і більше осіб) рад реалізується виборцями через місцеві організації партій, а кандидатів у депутати сільської, селищної, міської (міста з кількістю виборців до 90 тисяч осіб), районної у місті, районної ради – як через організації партій, так і шляхом само висування, то кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, старости села, селища реалізується виборцями у відповідних єдиних одномандатних виборчих округах через організації партій або шляхом само висування [1]. Як вважаємо, висування кандидатів на посаду міського голови